

REDACȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

ABONAMENTUL
pentru Austro-Ungaria:
pe un an ..... 20 cor.
pe 1/2 an ..... 10 cor.
pe 1/4 an ..... 5 cor.
pe o lună ..... 2 cor.
N-ri de Duminecă pe an 4 cor.
Pentru România și străinătate pe an
40 franci.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

INSERȚIUNILE:
de un șir garmond: prima două 16
real; a doua oară 12 real; a treia
oară 8 b. de fiecare publicație.
Atât abonamentele, cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte în Arad.
Telefon pentru oraș și comitate
Scrierile neracolate nu se primesc

Destrămarea lor.

Să urmărim cu constatările înregistrate de Beksics Gusztáv, pentru a dovedi destrămarea ce se petrece în sinul poporului maghiar.

«In Baranya, scrie Beksics, populația a scăzut în nu mai puțin de cât 114 comune. In Háromszék în 28 comune... Și nu e sat unguresc (în comitatele mixte) unde să nu se arate acest proces de descompunere grav. Dacă e ceva ce ar trebui să fie obiect de îngrijire pentru guvern, autorități și legislație, apoi acest regres caracteristic al maghiarimei ar merita o deosebită solitudine»...

Constată adică scriitorul maghiar că regresul acesta e nu numai din cauza emigrărilor, cum s'ar putea presupune de pildă în comitatul Trei-Scaune, al cărui Sécui se duc în România, ci *îngrijorarea cea mare este din cauza scăderii casurilor de naștere*.

Astfel până-ce în 1891, de pildă, erau pro mille 42.3 casuri de naștere între Unguri, în 1896 — anul mileniului — sunt 40.4, în 1900 scade la 39.2 ear peste un an, la 1901, și mai rău: 37.6. In zece ani o diferență de 4.7 pro mille, — nu e greu de făcut socoteală unde ar ajunge lucrurile dacă asta va urma și în viitor... Celei 20 milioane Unguri nici peste altă mie de ani nu mai ajung să fie — realitate.

«Trebuie să recunoaștem sincer, că puterea expansivă a Ungurilor d'asemenea a

scăzut chiar pe Alföld, dar mai ales dincolo de Dunăre. Și dinpotrivă: într'o mulțime de comitate nemaghiare nașterile parte au sporit, parte n'au dat îndărăt prea tare. Astfel s'a creat situațiunea penibilă că dela 1896 până la 1902 coeficientul nașterilor maghiare a ajuns mai mic de cât cel al ori-cărei dintre naționalități... Coeficientul maghiarilor este de 39.2, a Slovacilor, de pildă 43.6.

Și când ne gândim că Slovacii trăesc cea mai amărită viață, că aproape nu e an când în vre-un comitat ori altul slovac să nu bântue foametea, pe când Maghiarii sunt stăpâni peste cele mai bogate locuri ale țării, și stăpânirea desigur nu-i prigonește nici ea, ci din contră, îi favorizează în toate!

Dar dacă destrămarea s'ar opri la asta! Insuși Beksics constata însă că destrămarea se arată și altfel: numărul emigranților crește, averile care se vând la licitație sporesc din an în an, pe când Slovacii de pildă, pentru maghiarizarea cărora mai mult se cheltuește, între cari sunt mai numeroase școli de stat, dintre cari emigrează mai mulți, *pe banii câștigați în America deposedează pe proprietarii maghiari*.

»Baniți trimiși acasă de Slovacii emigrați — zice Beksics în »Budapesti Hirlap« — treptat — treptat deposedează pe Maghiari și pe Germanii patrioți din părțile nordice ale țării».

Cum stă treaba apoi în cele morale, seria de delapidări pela bănci și pela oficiile de stat, sunt o tristă mărturie. Și nu mai

departe de cât zilele trecute înregistra »Alkotmány« destrămarea în viața bisericăscă. Numărul celor cari nu mai vor să știe de taina sfână a botezului și a cununiei crește din an în an; nu s'au împlinit încă zece ani dela punerea în vigoare a legilor politico-bisericăști, și numărul nebotezaților a ajuns deja la cifra de 110.600.

Eată tot atâtea probleme cari merită să fie studiate de bărbații de stat maghiari. Și în același timp să se încerce lecuirea răului constatat.

La tot casul asistăm la o ciudată experiență: ministri își dau o deosebită trudă în născocirea mijloacelor de maghiarizare a naționalităților, pe când destrămarea propriului lor neam pare-că-i lasă indiferenți chiar și după-ce alarma o dă un publicist șovinist notoric, Beksics, în ziar de importanță, cum este »Budapesti Hirlap«.

Noi ne întrebăm însă: oare fruntașii unui popor care nu este înzestrat cu cele mai înalte însușiri etnice și în sinul căruia procesul de descompunere îl constată chiar acești fruntași, să nu aibă altă preocupare mai practică decât contopirea altor neamuri din jur, ale căror calități superioare sunt în deobște cunoscut?

Face Berzeviczy plan cum să-i maghiarizeze pe Slovacii de pildă, și pe Români, pe când Beksics arată că aceste două neamuri progresaază cu toate nevoile multiple? E oare cuminte asta?

Români și Greci în Epir.

De câte ori e vorba de provincia muntoasă a Epirului, la vecinii dela Sud se observă multă enervare și presa lor dă semnalul de alarmă.

Nu știm pentru ce cauze Grecii consideră Epirul ca un ținut unde nu se poate și nu trebuie să li-se dispute terenul, unde ei trebuie să lăsați singuri și a tot stăpânitori, ca să-și exercite influența lor națională și culturală.

De câte ori, fie Români, fie alt popor, vin în Epir, ca să se răspândească o altă cultură decât cea grecească, ori înființează alte instituțiuni, Grecii devin violenți, agresivi, socotesc aceasta ca o violare a unor drepturi netăgăduite ale lor.

Repetăm, că nu știm, cari sunt aceste drepturi și nu înțelegem de ce Epirul ar fi o provincie, care trebuie să fie închisă pentru alții, afară de Greci.

In adevăr. dacă răsfoim istoria din timpurile cele mai vechi și până la cele mai noi nu găsim ca vre-odată Epirul să fi fost grecesc ori considerat ca atare ori să fi intrat în alcătuirea vre-unui stat elen. Țară barbară, deci țară locuită de neamuri străine, așa îl numiau Grecii din timpurile clasice. In aceste timpuri Grecii n'au exercitat decât o influență culturală foarte mică, aproape nulă, asupra acestei provincii.

Așa a fost în vremurile vechi. Romanii strămoșii noștri, au fost cei dintâi cari au pus

mâna pe Epir. Comandantul Paul Emiliu a dărimat 70 de cetăți și a dus în robie la Roma sute de mii de oameni de acolo. In locul lor au fost aduși coloniștii romani cu un scop îndoit: să populeze țara și să menție liniștea, împedcând ori-ce răscoală eventuală a locuitorilor indigenți.

Mai târziu imperiul roman din Orient capătă un caracter grecesc și Epirul face și el parte integrantă din imperiul bizantin. Devine independent, însă cu caracter românesc, acolo fiind Ano-Vlachia. Grecia proprie încă dela 320 a. Chr. își perduse independența, cucerită fiind de armele lui Filip II și ale lui Alexandru cel mare. Dela Macedoneni a trecut sub Romanii și apoi a trecut și ea în alcătuirea imperiului bizantin, considerată ca provincie supusă.

Capitala imperiului era Constantinopolul și de acolo erau împărații, ear Atena era un simplu oraș provincial, fără deosebită însemnătate. In treacăt menționăm aci că Grecia a stat supusă rînd pe rînd Macedonenilor, Romanilor Italienilor (Republicei Veneția) și Turcilor două mii de ani fără întrerupere, dela 323 a Chr. devenind independentă tocmai la 1830 p Chr.

Reiese, dar, deci că Grecii, cari în totdeauna își bazează pretențiile pe starea lucrurilor din trecutul îndepărtat, nu pot invoca în favoarea lor drepturi istorice în ceea-ce privește Epirul.

Dar trebuie să recunoaștem, că drepturile istorice n'au în ele decât o valoare relativă și trag puțin în cumpănă, atunci când nu sunt spriginite pe situația lucrătorilor din prezent, pe drepturi etnografice actuale.

Dacă într'un anumit ținut majoritatea locuitorilor e de acelaș neam cu tine, vorbește aceeași limbă cu tine, în acest caz pretențiile tale asupra acestui ținut sunt justificate mai mult, de cât dacă veacuri întregi ai stăpânit acolo fără ca, după retragerea ta, să fii lăsat vre-o urmă de stăpânire.

Mongolii, ca să cităm un exemplu, au domnit vreme îndelungată și o bună parte din Europa. Aceasta, însă nu însemnează, că ei ar avea vre-un drept asupra celei părți.

Vorbim de aceste lucruri, elementare în realitate, pentru-că Grecii fac prea des caz de pretensele lor drepturi istorice, chiar atunci când ele nu sunt întemeiate de cât pe vre-o inscripție ștearsă din remășițele vre-unui templu păgân.

Revenind la Epir și la drepturile etnografice ale Grecilor, constatăm, că și în această privință supărarea lor pentru faptul că noi înțelegem acolo școlii ori deschidem alte instituțiuni, nu e câtuși de puțin îndreptățită și nu corespunde cu realitatea lucrurilor.

Epirul nu e provincie locuită de Greci. Nu numai atât. Grecii se găsesc în minoritate însemnată față de Români și Albanezi. Acum în urmă acest adevăr a fost relevat și confirmat prin indiscutabile date statistice de către marea presă din Apusul Europei, între care cităm mai ales jurnalul L'Indépendance Belge.

Datele stabilite de străini imparțiali și în organe așa de serioase le socotim ca desintereșate și prin urmare ca corespunzătoare adevărului.

Bazați pe ele, repetăm constatarea că Grecii se găsesc în Epir în mică minoritate și ca o

Nou secretar de stat. Conform bugetului pe 1904 în ministerul de agricultură se va sistemisa și un al doilea post de secretar de stat. Necesitatea noului post se motivează cu insuficiența personalului actual de a putea isprăvi restanțele îngrămadite în acest minister dela anul 1884 încoaci. (?) Un ziar din Viena este informat că postul va fi împlinit cu bar. *Rapaics Radó*, care și pân'aci a rezolvat afacerile secretarului de stat.

Legi sancționate. Legile votate în Sâmbăta Rusaliilor din partea Casei Magnaților, în aceeași zi încă, au fost sancționate de Majestatea Sa. Foaia oficioasă a publicat deja Duminecă legile referitoare la investiții și regularea salariilor funcționarilor comitatensți și notarilor comunali.

Crisa disidenților. „Die Zeit“ din Viena, a intervievat pe *Szentiványi Árpád*, aderent și pe vremuri președinte al fostului partid apponyist, care a declarat că va ieși din grupul disidenților. *Szentiványi* a zis că pe dînsul îl urmează șeșe inși, cari asemenea nu aprobă planul lui *Apponyi* de a se constitui în nou partid de opoziție.

Față cu știrea aceasta „Budapesti Hir-lap“ în numărul de ieri afirmă că *Apponyi* deși surprins dureros, de abandonarea foștilor săi amici politici, nu renunță la planul său și încurând va desvolta programul noului său partid.

Războiul ruso-japonez.

Debarcarea în sinul Kin-tșu.

Contra-admiralul *Togo* (fratele admiralului *Togo*) raportează următoarele: La ordin superior a voit să îndrepteze un atac contra orașului *Kao Ping* de pe peninsula *Liao-Tong*. În apropierea portului *Arthur* a fost martor ocular al catastrofei vasului *Hatsuse* acordând ajutor celor scăpați și luând

parte la respingerea torpilorilor ruși. Tot în aceeași noapte am intrat în portul *Pe-ști-li*, la 16 în apropierea orașului *Hin-tșau* am explorat malul și am debarcat lângă *Tongesu*, unde am gonit pe Ruși din pozițiile lor. La 17 am ancorat în sinul *Kintșu* unde am făcut încercare să arunc în aer podul căii ferate.

Asediarea Port-Arthurului.

Londra, 24 Maiu. Luț „Daily News“ i-se telegrafează din *Tșifu*, că în portul *Arthur* sunt așezate multe mine submarine, cari au fost așezate nu numai de flota dela *Port-Arthur*, ci și de vasele japoneze când făceau încercări să închidă esirea portului.

Paris, 24 Maiu. „Temps“ vestește din *Paris*, că generalul *Stössel* a dat din *Port-Arthur* o năvală cu succes împotriva Japonezilor, cari au fost respinși. Perderile Japonezilor sunt de 1000 oameni, iar ale Rușilor 150.

Noul plan de război al Japonezilor.

Londra, 24 Maiu. Catastrofa vasului *Hatsuse* a îndemnat pe Japonezi, să-și schimbe cu totul de-ocamdată planul lor de război de pân'acum. În loc de operațiunile contra lui *Kuropatkin* acum vor pune pond pe luarea *Port Arthurului* cu ori-ce preț.

— *Spicuri din presa europeană.* —

Japonezii au afișat în *Niucivang* și în împrejurimi o înștiințare către *Hunhuzi*, ca să pună la îndemna Japonezilor care de transport și provizii, cari se vor plăti în bani naht. La 18 Maiu „Sivuci“ nu fusese încă aruncat în aer.

„Daily Express“ află din *Petersburg* că acolo domnește o mare nemulțumire asupra falșei întrebuintări a fondurilor Crucii-Roșii. Sunt numeroase și mari sinecure ce se dau din acest fond unui mare număr de aristocrați, doamne de curte, oficeri de gardă; aceste sinecure se ridică anual la zeci de mii de ruble. Se spune despre speculația pe care generalul *Șvedov* un membru al comitetului din *Petersburg*, a făcut-o cu 3 jum. milioane din fondurile Crucii-Roșii. Speculația n'a reușit. Generalul a fost ocrotit. Impărăteasa a pus banii la loc din caseta sa. Intemplări analoge s'au petrecut și la *Moscova*. Ele au adus cu sine

ca mulți oameni filantropi și bogați să nu mai dea bani.

— „Pester Lloyd“ tratează de știre absurdă că vase japoneze de război ar fi putut pătrunde în portul interior al *Port-Arthurului*. Că asemenea lucru să fie cu puțință ar trebui să fi fost redusă la tăcere bateriile din forturi, cari până acum au fost regulat în stare a scufunda vapoarele japoneze, cari se apropiuau prea tare de intrarea portului. Tot în categoria minciunilor pune și basmul că un cadet de marină rus ar fi plecat cu o torpilă și ar fi aruncat-o contra unui vas de război japonez, reușind a-l scufunda. Trebuie să nu știe cine-va că pentru a arunca torpile trebuie un tub cu instalație specială etc., pentru a crede că se poate duce torpila într-o șalupă oare-care și a o arunca în potruva unui chiurasat. Nu mai puțin minciună trebuie să fie și formarea unui corp de *Hunhuzi* în serviciul Rusiei pentru *Coreea*.

— Ziarul japonez „Niși“ susține că Rușii nu vor putea opune rezistență serioasă nici la *Liaioiang*, nici la *Mukden*, nici la *Harbin*, cum n'au opus nici la *Ialu*.

— Se impune pentru armata din *Mandșuria* un corp de aeronauți pentru serviciul de informațiuni.

— „Breslauer Zeitung“ pretinde că o domnișoară *Meroskovski* plănuise un atentat cu o bombă contra țarului și că a fost arestată chiar în seara spectacolului, la 28 Aprilie în loja de alături cu cea imperială; s'ar fi găsit bomba la ea. D-soara ar fi fiica profesorului de psihiatrie *Mereskovski*.

— După raportul oficial al admiralului *Kataoki* se vede că torpilorul No. 48 se numea „Miako“, deci n'au perit 2 vase: *Baiakeir* și un singur torpilor.

Ministrul de război al *Austro-Ungariei*, *von Petreich*, a zis că în războiul ruso-japonez s'arătat în ce situație grea ajunge o țară care nu e cu desăvârșire gata pentru război și că de această datoria administrației militare e a pregăti totul cu îngrijire, din vreme. Deci *von Pitreich* s'a rostit asupra nepregătirei Rusiei. (*Die Zeit*).

— *Dancenکو*, corespondentul unui ziar rusesc, a însoțit trenul cu munții, care a pătruns la *Port-Arthur*. puțin după debarcarea Japonezilor la *Pitvevo*. Arată că trenul era foarte lung și tocmai sosise la *Liaoiang*, anume pentru *Port-Arthur*. Intreprinderea era foarte grea, căci un singur glonț japonez ar fi făcut să explodeze totul. De alt-fel și Rușii aveau ordin să facă să explodeze munițiile, dacă ar fi dat de Japonezi. Din fericire pentru ei n'au întâlnit de loc Japonezi, ci numai călărime rusească care le-eseșit înainte la *Kinciau*, trimiși de generalul *Fock*.

consecință naturală ei nu pot invoca nici prea mai drepturi etnografice.

Dar e o altă chestiune, care prezintă o importanță însemnată. Este anume, superioritatea incontestabilă ce o au Românii asupra Grecilor în *Epir*.

Această superioritate e multiplă. Așa, întru cât se atinge de bravura falnicilor Români din *Epir*, de iubirea lor de independență, de curajul lor împins până la temeritate. Istoria și cea mai veche și cea mai nouă stă martoră acestor lucruri. Chiar sub glorioasă domnie a Sultanilor, chiar atunci când atâtea sate dispăruseră, atâtea popoare fură supuse, Românii din *Epir* n'au ajuns până a fi socotiți ca simplă raia. Ei, credincioși Impărăției, erau în legătură de o vasalitate nominală. În schimbul unui tribut neînsemnat — și aceasta sub forma de pescheș — dînșii se bucurau de o desăvârșită autonomie, sinonimă cu independența. Firma-nele comunei *Perivole*, ce se păstrează încă vorbesc destul de elocvente în această privință. Până la *Ali-Pașa* din *Ianina* aceste drepturi ale Românilor din *Epir* se păstrasera întregi și neatînse, respectate cu sfințenie de ambele părți.

Vedem în aceasta o trăsură comună dintre Românii de aci și frații din *România*. Și unii și alții sunt singurul popor din Peninsula *Balcanică* ce n'au ajuns până la supunerea completă. Nu se poate zice același lucru despre Grecii, cari și-au plecat smeriți capul și s'au supus soartei.

E aci, credem, un punct important, când e vorba de a se pune în discuție însemnătatea elementului românesc și grecesc din *Epir*.

Ca pozițiune materială Românii stau iarăși pe o treaptă mai înaltă, comparați cu Grecii. Drept e, că de câte-va zecimi de ani situația economică a Românilor din *Epir* a pierdut foarte mult din înflorirea ei de odinioară.

Multe nenorociri, ce nu se puteau evita, au căzut pe capul populației românești din acel ținut, iar în anii din urmă anexarea *Tesaliei* la *Grecia* a fost cea mai dureroasă lovitură ce au primit Românii din *Epir* din punctul de vedere național și economic. *Tesalia* a fost mormântul bogățiilor Românilor din *Pind*.

Dar cu toate aceste sguđuiri adînci, iarăși astăzi și materialmente ei stau mai bine decât vecinii lor.

Și încă ceva de-o importanță capitală în această privință. Toate, dar absolut toate orașele, țîrgurile și satele românești din *Epir* sunt chefalohori, cum le zic Grecii, adică pămîntul, locuințele și tot ce e pe el aparțin numai Românilor. Aci se vede încă odată până unde merge iubirea de independență la Români și dorința de a nu depinde de nimeni.

Nu tot așa e cu Grecii. În proporție impunătoare ei sunt în stare de iobăgie, cultivând un pămînt, care aparține proprietarilor turci, ori dese-ori Românilor.

Așa jumătate din satele și pămînturile *Copăciarilor* (un trib grec din *Epir*) sunt proprietatea altora, iar cei din *Copăciar*, care muncesc pe seama lor, sunt datorii vînduți bogătașilor *Turci* și *Români*.

Un alt trib *Hașioți* sunt proverbialii pentru sărăcia și necurătenia din casele lor, ceea-ce e urmare a sărăciei.

Ei așteaptă, ca să se învechească și să se prăpădească hainele Românilor, pentru ca mai apoi dînșii să le îmbrace și să le poarte an de-arîndul.

Țeranii greci în apropierea *Ianinei* sunt în starea cea mai de plîns. Ei, în resturi de zdrențe, n'au nici măcar o vită de muncă și de aceea îl vezi cărînd lemne în spinare și aducîndu-le așa dela depărtare de ceasuri întregi ca să le vînză la *Ianina* pentru ca apoi cu banii dați pe ele să-și cumpere o oca două de făină neagră.

Nu exagerăm cătuși de puțin și nu facem tabloul mai negru de cum este.

O excepțiune în ceea-ce privește situația materială o fac Grecii, cari locuiesc în ținutul muntos numit *Zagori*.

Ei stau mai bine materialmente și în casele lor e mai multă curățenie și bogăție.

Dar să nu uităm, că aceștia sunt Români grecizați în timpurile din urmă de către călugărul *Cosma*. Numirile topografice acolo sunt toate românești, bătrânii știu și vorbesc încă românește, ei mărturisesc că au fost Români.

La toate acestea, concluzia noastră este următoarea: Grecii trebuie să fie mai respectuoși cu cei-l'alți nu gîndesc de loc, ca să le încalce drepturile și când caută numai să realizeze principiul suum cuique.

Noi avem frați de același sânge în *Epir* și numai de dînșii îngrijim.

(„Lumina“ — *Bitolia*).

N. B.

Mens sana in corpore sano.

Arad, 24 Mai.

Se zice, că principele Wellington, când a văzut pe câmpul de întrecere Etoni, băeții de școală gimnastisând, ar fi exclamat: Aici am câștigat victoria dela Waterloo“.

Cuvintele, acest ne-au venit în minte privind zilele acestea emulația reuniunilor gimnastice maghiare, eserițiile și defilarea atâtor voieni sub picioarele cărora părea că tremură pământul...

Este de o mare însemnătate politică și socială cea-ce s'a petrecut sub ochii noștri. Am văzut că societatea maghiară, oficială și neoficială a înțeles pe deplin însemnătatea educației corporale, am văzut nu cultivarea unui sport ci un cult adevărat al sportului, și am văzut o tinerime viguroasă și puternică care cu drept cuvânt poate fi speranța unei națiuni.

Nu numai că se întemplă adesea că rezultatul unui războiu atârnă de puterea și istețimea ostașilor, dar și în luptele vieții moderne victoria e legată de puterea fizică a producătorilor. Trebuințele vieții moderne eserițită o presiune din ce în ce mai puternică asupra omului de orice vârstă.

Viețea este o luptă tot mai grea pentru existență. Scopul educației nu poate fi decît altul decît a întări rezistența individului pentru a-l face să suporte cu succes lupta.

Cei cari se gândesc însă, să desvolte numai spiritul și nu vîd și de interesele corpului, uită că izbînda în lumea asta atîrnă mai mult de energie, decît de cunoștințele ce dobîndim, și că cine își ruinează constituția prin prea multă încordare intelectuală, merge spre pierzare. Voința tare, neobosita activitate datorită puterii fizice precumpănesc chiar unele lipsuri importante ale educației; și cînd omul le uuește cu cultura îndestulătoare pe care o poate dobîndi fără să-și jertfească sănătatea, își asigură o izbînda ușoară asupra concurenților slăbiți de studiu și de o viață moleșită și vișată.

Nicăiri poate, ca în societatea românească nu lipsesc înclinările spre cultivarea sporturilor. Nu cunosc planul de învățămînt al școalelor noastre confesionale, dar dacă ar lipsi din el gimnastica nu m'ar prinde nici o mirare. Știu însă că în țeara întreagă nu există nici o reuniune de gimnastică română deși avem și noi câte-va centre cu număr de oameni culti, destul de însemnat. Românul nu face gimnastică. În orașe îi vezi, tineri și bătrîni toată vremea liberă petrecînd-o în fumul cafenelelor, cultivînd pasiunile cele mai dănuoase atît sănătății cît și integrității morale.

Pe sate, acolo alte sporturi decît ale cartoforiei și alui Bachus nu se cunosc. Și în chipul acesta chiar în mijlocul mamei naturi, acolo unde aerul e atît de dătător de putere, se nimicesc constituții și degenerază fizicul care ar avea condițiunea priincioasă d-a se desvolta frumos și robust.

Nu este în adevăr o cestiune secundară aceasta și ea merită cea mai serioasă preocupare din partea noastră. O scriem aceasta mai ales sub îndemnul emulației reuniunilor gimnastice maghiare, und am văzut drept rezultat al cultului deprinderilor corporale o pleiadă de adevărați viteji și am văzut o societate întreagă încuragiînd aceste moravuri.

Ministrul de culte însuși și-a trimis reprezentant pe Dr. Molnár Viktor iar producțiunile s'au desfășurat în fața autorităților și a unui public distins.

Emulația s'a început Sîmbătă cu eseriții libere esecutate de 500 inși. Acestea au fost esecutate în mod foarte precis și frumos.

Dup'ameaz a fost emularea din aruncarea cu discul, sărituri și alergare pe un teren de 200 metri lungime.

Duminecă s'a esecutat ultimul punct, emularea cu foot-ball-ul. Se'nțelege măsura aceasta de puteri a plăcut mai mult căci publicul din provincă nu prea are ocazie să vază astfel de spectacole.

Luni s'a ținut emulația în scrimă în teatrul de vară din loc.

După terminarea emulației s'au împărțit premiile și s'au încheiat frumoasele serbări cu un bal splendid arangiat Luni seara în păduri.

Maial

Concert

Teatru în Nădlac.

Ziua primă de Rusalii va fi o mare serbătoare a Nădlăcanilor. *Corul tinerimii universitare* va procura o surprindere foarte plăcută publicului prin prestațiunile sale. Vor cânta nainte de ameză în sfta biserica, ear după ameză vor concerta.

Tinerii universitari 30 la număr vor sosi la Nădlac Sîmbătă seara și vor fi încuartați la familia române, tot așa și oaspeții veniți din alte părți.

Sîmbătă seara va fi o cină de cunoștință Duminecă după ameză maial, concert, teatru apoiu dans. Luni escursiuni în diferite părți.

Invităm publicul românesc să participe cu tot dragul, venind din depărtări, la aceasta petrecere frumoasă a Nădlăcanilor.

Rectorul universității din Budapesta și serbarea lui Ștefan cel Mare.

Dr. Gustav Heinrich, rectorul universității din Budapesta aflînd, că tinerimea universitară română din Budapesta va lua parte la festivitățile dela Putna în memoria lui Ștefan cel Mare, a comunicat pe tabla neagră a universității, că studenții universitari români, cari vor lua parte la serbările din Putna, vor fi trași în cea mai strictă cercetare disciplinară, ba vor fi eventual chiar eliminați dela toate universitățile și academiile din țeară. Rectorul își motivează acest comunicat sever între altele cu aceea, că prin participarea la serbările dela Putna studenții români »devin cetățeni necredincioși statului maghiar, îmbiindu-se străinilor, conturbă între tinerime buna înțelegere, ce domnește sub egida geniului național maghiar, și provoacă ură de rasă. Un astfel de tiner nu poate fi membru al universității maghiare«, Rectorul șovinist dela Budapesta, care nici nu e maghiar, vrea să sufoace și cele mai sfinte bolduri și sentimente din inima tinerimii române.

Din străinătate.

Alianța alor trei împărați.

Corespondentul ziarului parisian «*Echo de Paris*» dă în publicitate o veste sensațională despre reînnoirea alianței alor trei împărați (Austria, Germania, Rusia) în curînd se așteaptă publicarea acestui eveniment.

Regele italian și Tittoni.

Sîmbătă regele Victor Emanuel a gratulat ministrului Tittoni pentru ultimul său discurs, în care a desvoltat politica externă a Italiei.

Vaticanul și Francia.

Toate foile tractează viu afacerea revocării ambasadorului francez la Vatican, Ziarul moderat «*La Republique*» își exprimă îndestulirea, că revocarea s'a făcut în formă de concediu. Incidentul se poate aplană Ziarul conservativ «*Gaulois*» își exprimă

teama, că Francia se va lăsa răpită cu totul în curentul Italiei, apărându-i aspirațiunile contra Austriei.

Senatorul Clémanceau scrie în ziarul radical «*Aurore*»: Contrar comunicatului recent dat din partea consiliului ministerial, Nisard n'a fost revocat.

Ziarul «*Petite Republique*» scrie: De-o camdată nu cerem nimic mai mult. Diposițiunea va fi întregită prin denunțarea concordatului. Cum se vestește, nu consilierul de legațiune *De Navenne*, care aparține legațiunei franceze la Vatican și posedă rang de ministru plenipotențiat va fi concretizat cu conducerea mai departe a agendelor legațiunii, ci un alt consilier al legațiunii.

Ziarul «*Temps*» publică comunicatul nunțiatorei, care este următorul: Nunțul pânăcum n'a primit ordin să-și ceară concediu și nici nu consideră de iminentă eventualitatea unei astfel de cereri, de oare-ce la Vatican *nu este datină să răspundă la provocări, ci sunt îndestulți cu conștiința drepturilor și a datorinței.*

Din Paris se vestește că ambasadorul francez Nisard a sosit.

Campania engleză contra Tibetului.

Agentiei Reuter i-se raportează din Kiantse: Tibetienii ei au voit să prindă un grup de soldați englezi, cari duceau posta. Cînd s'au auzit împuscături, s'a trimis din taberă ajutor. După o luptă de o oră trupa a sosit cu posta în taberă. Un soldat din India a fost ucis, trei au fost grav răniți.

Alegerea de președinte al Statelor-Unite-Americane.

Conform rapoartelor sosite din Washington cu privire la mișcările alegerii de președinte al Statelor-Unite Americane se ia sigur că actualul președinte Roosevelt va întruni 742 voturi, de cari are lipsă spre a obține majoritatea recerută ca să devină președinte. 708 delegați, alegători de președinte, au fost aleși sub condițiunea că vor da voturile lor lui Roosevelt, tot așa și cei-lalți 218 delegați s'au pronunțat pentru candidatura lui Roosevelt. Mai restează alegerea alor 62 delegați.

Vaticanul și Francia.

«*Osservatore Romano*» publică următorul comunicat: Unele ziare susțin, că ambasadorului francez la Vatican de aceea i-s'a dat concediu, fiind-că *Merry del Val* a refuzat răspunsurile puse de celelalte mari puteri și privitoare la nota pontificală. Din sorginte sigură suntem informați, că este departe ca *Merry del Val* să fi refuzat răspunsurile, ci a dorit, ca puterile să-și dea întrebările în scris, la cari secretarul papal ar fi răspuns tot în scris.

Campania Angliei contra Tibetului.

Expedițiunea engleză din Tibet a devenit formală campanie. Secretarul de stat englez din India contele Hardwicke a declarat înainte cu câte-va zile în camera de commons că Anglia poartă formal războiu contra Tibetului. Anglia a ales foarte bine ocaziunea, că Rusia este legată în Extremul Orient. Guvernele sunt consternate în urma acestor proceduri, dar nu pot face nimic.

DIN ROMANIA.

I. C. Brătianu. Partidul liberal va serba și anul acesta amintirea lui I. C. Brătianu, făcând pelerinaj la mormântul lui, la Florica. Aceste manifestații de iubire ale liberalilor pentru I. C. Brătianu, nu se îndreaptă numai către persoana răposatului șef, ci către intruparea cea mai desăvârșită și mai măreață a mișcării de regenerare și de transformare a României.

Opera liberalilor a avut nevoie, la începutul mișcării, când greutățile din țară și din afară erau atât de covârșitor de grele, de entuziasmul cel mai aprins bazat pe încrederea adâncă în viitorul acestui popor, atât de apăsător și de prigonit, dar nici odată înfrânt și adus la desnădejde. I. C. Brătianu, împreună cu C. A. Rosetti, Cogălniceanu, Goleșii și cu alți fruntași ai mișcării, au avut acest curaj, îndrăznire a făuri planuri uriașe, cari, dacă ar fi găsit sprijin îndestulător în țară și în afară, ar fi putut schimba fața Europei răsăritene și da altă îndrumare istoriei. Nu s'a putut realiza visul lor patriotic și după câte-va luni de manifestare plină de viață, de curaj și de înțelepciune, falanga luptătorilor de la 1848 a trebuit să cază în mânele Turcilor și apoi să apuce calea exilului. În toată vremea aceasta I. C. Brătianu a dovedit încredere nestrămutată în izbânda definitivă a mișcării și a fost între acei cari fără încetare a îmbărbătat pe cei al căror suflet se simțea cuprins de îndoială și de descurajare, văzând în țară triumful regimului vechi, sprijinit de baionetele străinilor, chemați în ajutor.

După întorcerea în țară, după ce dezideratele revoluției de la 1848 au început a fi puse, unul câte unul, în practică. I. C. Brătianu a pus în slujba patriei și mai departe entuziasmul său; dar ceea-ce l'a caracterizat, mai ales în perioada ce a început după războiul neatârnat la a cărui început și ducere la sfârșit bun, a contribuit atât de mult, au fost însușirile lui de om de stat, de organizator, de înzestrător al țării cu tot ce un stat modern cere. Acuma nu mai era nevoie de entuziasmul, de multe ori temerar al începuturilor luptei pentru regenerare, ci trebuie mintea clară și simțul practic al omului de stat, în stare de a ține a seamă de împrejurări, de mijloace, de oamenii ce putea avea la îndemână pentru realizarea idealului nației române.

În această perioadă grea și hotărâtoare viitorului țării, I. C. Brătianu a dovedit calitate mai pe sus de ori-ce așteptare, s'a impus atât de mult contemporanilor săi, în cât influența lui a fost covârșitoare, partidul liberal a văzut în el, cum am zis, intruparea cea mai înaltă a aspirațiilor sale și priceperea practică de nevoie pentru a putea duce la bun sfârșit realizarea lor, întru cât era cu putință în împrejurările în cari ne aflam.

Iată de ce iubirea și recunoștința pentru amintirea acestui bărbat e așa de vie, de ce cu atâta dragoste se intrunesc devotații ideilor liberale, în pelerinajul la mormântul fostului lor conducător, de-a cărui activitate sunt legate amintirile succeselor celor mai mari ale luptei întreprinse pentru a face din România un stat vrednic de a se număra între statele civilizate europene.

Fie ca amintirea lui I. C. Brătianu să se trezească de atâtea ori în inimile generației actuale de câte ori va trebui să se realizeze vreuna din reformele de la I. C. Brătianu a face fie-care lucrare la vremea ei, ținând seama de toate împrejurările, dar executând-o, odată ce a fost hotărâită, până la capăt în spiritul în care a fost concepută și hotărâită.

Opera făcută e mare, dar mare, poate mai mare, e ceea-ce ne-a rămas de făcut. Gândul la omenii noștri mari să ne dea energia de a o duce la sfârșit bun și pe aceasta, ori cari ar fi piedecile ce ni s'ar ridica în cale.

CONVOCĂRI.

P. T. Membrii comitetului cercual din despărțământul „Abrud-Câmpeni“, al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ să invite a participa la ședința ce se va ține la 28 Maiu n. 1904, la 3 ore p. m. Abrud, în localul „Aurariei“.

Campeni, 20 Maiu 1904.
Dr. Basiliu Preda,
direct. desp.

Demetriu Goia,
secretar.

Comitetul cercual al despărțământului VII al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român pe baza §-lui 45 din statutul Asociațiunii invită prin aceasta pe toți membrii și toți cetățenii români doritori de literatură și cultura poporului român de pe teritoriul despărțământului la adunarea cercuală ordinară ce se va ține în 31 Maiu 1904 a. m. la 10 ore în sf. biserică gr.-orientală din din opidul Hațeg cu următorul program:

1. Deschiderea adunării prin președinte.
2. Raportul notarului.
3. Raportul cassarului.
4. Raportul bibliotecarului.
5. Exmiterea unei comisiuni pentru censurarea rapoartelor.
6. Exmiterea unei comisiuni pentru înscrierea taxelor.
7. Citirea eventualelor disertațiuni, care sunt a se prezenta cu 3 zile înainte directorului despărțământului.
8. Referarea comisiunilor și decidera asupra acestora.
9. Alegerea directorului despărțământului și a membrilor comitetului cercual.
10. Eventuale propuneri.
11. Inchiderea adunării.

Din ședința comitetului cercual a despărțământului VII.

Hațeg, la 20 Maiu 1904.

Dr. Gavriel Suciu,
director.

Ioan Muntean,
not.

Basati pe dispozițiunile §. din statele reuniunii noastre și pe concludul XI din conferința trecută convocăm conferința a II din a. adm. c. pe Lunii în (6 Iunie) 24 Maiu a. c. la școala noastră confesională din comuna Micălaca.

PROGRAMA:

1. La 8 ore a. m. participare la chemarea Duhului Sfânt.
2. Ascultarea examenului claselor superioare conduse de dl Savu Bugariu.
3. Deschiderea conferinței.
4. Constatarea prezențelor.
5. Raportul presidial.
6. „Cugetarea și instinctul la animale“ prelegere de dl Nicolae Mihulin profesor.
7. Incassarea taxelor curente și restante.
8. „Învățătorul catichet“ disertațiune de Nicolau Ștef.
9. Propuneri și interpelări.
10. Ficsarea timpului și locului pentru conferința proximală.
11. Inchiderea conferinței.
12. Reflecțiuni asupra examenului ascultat.

Arad, la 6/19 Maiu 1904.

Iosif Moldovanu,
președinte.

Stefan Roja,
secretar.

Membrii reuniunii învățătorilor gr. or. rom. din despărțământul protop. Comloșul-mare sunt poștiți a participa la adunarea generală a despărțământului, care să va ține la 7/20 Iunie a. c. în comuna Igrış.

P R O G R A M :

1. La orele 7 dimineața chemarea Duhului Sfânt.
2. Ascultarea examenelor finali dela școalele conf. gr. or.
3. Reflecțiuni asupra examenelor.
4. Deschiderea adunării generale.
5. Constatarea prezențelor.
6. Raportul președintelui, cassarului și bibliotecarului.
7. Notificarea decisului comitetului central în cauza fondului de stipendii pentru copii învățătorilor.
8. Propuneri și interpelări.
9. Desigerea locului proximei adunări.
10. Restaurarea funcționarilor despărțământului.
11. Incheierea adunării.

Învățătorii din partea sudică a tractului vor fi așteptați Duminecă în 6/19 Iunie după amiază la orele 5 și 24 și seara la orele 8 24 la gara din comuna Săn-Petru-sârb. (Szerb-Szt-Péter) având a călători peste Valcani-Săn-Miclașul-mare.

Comloșul-mare, la 21 Maiu 1904 st. n.
Atanasiu Lipovan m. p.   **Paul Miulescu** m. p.
notar.   preș. despărțământului.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 25 Maiu 1904.

— **Știri personale.** *P. S. Sa Episcopul I. Papp însoțit de secretarul consistorial domnul Vasile Goldiș a plecat cu trenul accelerat de est după amiază la Budapesta spre a participa la ancheta din 27 crt. convocată de ministrul de culte Berzeviczy pentru discutarea cunoscutului său proiect pentru reforma învățământului popular.*

— **O nouă lucrare de Carmen Sylva.** M. Sa Regina României, profund impresionată de primirea entusiastă pe care familia regală a avut o în excursiunea pe Dunăre, a început chiar în cursul acelei călătorii să lucreze la o operă intitulată: „Călătoria pe Dunăre a ficei Rinului“.

— **Vizita regelui Eduard în Germania.** Se telegrafiază din Berlin lui Pall Mall Gazette că: Impăratul Vilhelm, auzind că regele Eduard exprimase dorința cu ocaziunea vizitei sale la Copenhaga de a se duce la Kiel, s'a arătat încântat de această idee. O corespondență s'a angajat atunci între cei doi suverani; împăratul invită pe rege la Kiel și invitațiunea fu primită.

Guvernul german e fericit de această deciziune și contele Bülow a declarat că această întâlnire dela Kiel va avea aceeași însemnătate ca și când ar fi avut loc la Berlin sau Potsdam.

Regele Eduard va sosi la Kiel la 24 sau 25 Iunie.

După întrevvedere regele Eduard se va întoarce în Anglia fără să se ducă la Berlin.

— **Lecca, Ilustrator.** Haralamb G. Lecca se relevază în ultimul său volum de versuri *Octava* cu un desemnator de mult talent.

Poetul și-a ilustrat singur versurile. Ilustrațiile executate de Lecca sunt mici minuni de artă.

Lucrări fine și delicate, pline de poezie, în linii sigure, de un meșteșug rafinat — toate acestea ne relevază un nou talent în personalitatea d-lui Haralamb Lecca.

În Franția sunt o sumă de artiști virtuosi în acest gen: Myrbach Rosssi, Calbet, Le Riverand și alții, au făcut din cărțile franceze adevărate opere de artă.

Până acum. la noi dl Lecca este singurul artist în acest gen, și încă un artist de mult talent, care ar putea ține piept artiștilor francezi în acest gen.

E o odihnă plăcută pentru ochi, când între textul unei cărți, găsești astfel de ilustrații, care dau mai multă intensitate și viață textului, care colaborează cu textul în a-ți da aceleași senzații de artă.

— **Maghiari și panslavi.** Cetim în „Független Magyarország“: O telegramă din Nitra vestește despre *lucruri triste și foarte caracteristice (!) pentru stările de acolo (?)*: Alaltă-eri au voit să înființeze în Verboș o societate de consum. La ședința generală de constituire au stat față în față două partide adverse: *Unguri și Slovaci*. Partida Ungurilor a cerut, ca limba oficială a societății să fie cea maghiară, la ce însă nu s'au învoit *Slovaci*. Astfel ședința s'a terminat fără conclud.

— † **Ilariu Muțiu-Urechia.** Referitor la înmormântarea regretatului Ilariu M.-U. cetim în „Telegraful Român“:

Înmormântarea s'a făcut Sâmbătă, la orele 4 d. a. Public numărös și ales s'a prezentat la casa mortului, pentru a-i da decedatului ultimul onor, însoțindu-l până la mormânt. Era reprezentat comitatul, (fiind de față I. Sa dl comite-suprem Thalmann, dl vice-comite Reissenberger, dl proto-notar Stroia, și alții), magistratul, tribunalul, direcția financiară, corpul ofițeresc, reuniunea funcționarilor, reuniunea pompierilor, etc., ear inteligența română din loc se prezentase aproape completă, domni și dame. Între cei prezenți am observat și pe P. C. Sa domnul archimandrit și vicar Dr. Ilariu Pușcariu. Venise o delegație și dela Seliștea, unde decedatul fusese protopretor, și numeroase rudenii și cunoscuți din Reșinari, locul nașterii sale. Actul înmormântării a fost oficiat din

partea domnului protopresbiter Ioan Papiu, cu asistența dlui Ioan Droc, protopresbiter în pensiune, și a dlui Moise Lazar, asesor consistorial. Răspunsurile le-a dat corul seminarului Andreian, condus de dl profesor Cuntan. Inceț și-a făcut calea convoiul dela casa mortului până la mormânt, unde s'a cetit deslegarea, și tocmai la sfîșit de soare au fost așezate în sinul pămîntului rămășițele acestuia, care cîta vreme între noi a fost a purtat numele Ilariu Muciu-Urechia. Odihnească în pace!

— **Actul de acuză în afacerea măcelului din Aleșd.** Se anunță din Oradea-Mare, că în afacerea măcelului din Aleșd, procurorul a terminat deja actul de acuză. S'a ridicat acuză împotriva calfei de negustor *Silberstein Dezső* și 17 soți ai săi, pe motivul crimei de opunere împotriva autorităților. În motivarea acuzei se susține, că ațîțitorii socialiști au îndemnat poporul, să se presinte la adunarea kossuthistilor și s'o zădărnicească. Planurile ostile ale mulțimei în chipul acesta ațîțată, rees evident din faptul, că s'au înfățișat cei mai mulți înarmați cu ciomege, cuțite și revolve cu cari au și atacat geandarmeria și husarii comandați la fața locului. Astfel sună acuză, întru cât corespund acestea adevărului, va judeca tribunalul.

— **Osemintele marelui poet ceh Kollar** au fost transportate și înmormântate Lunea trecută în Praga.

Kollar, celebrul autor al „Fiicei gloriei“ a murit la 1852 și a fost înmormântat la Viena în cimitirul Marx.

— **Ziarist Japonez în Arad.** *I Morya* gazetar japonez, care voiajază în Europa spre a studia referințele pressei, de câte-va zile petrece în Budapesta. Morya este redactorul unui mare ziar politic japonez „Tavan-Misi-Misi-Shem-Pu“, ce apare pe insula Formosa. Din Budapesta va veni la Arad, unde va petrece câte-va zile. Altfel, scriu ziarele maghiare, că entusiastul redactor ca preocupare secundară face și studii comparative din domeniul sexului frumos, căutând asemănare între femeile patriei sale și cele europene. Mai multă asemănare zice că a aflat la femeile din Ungaria, unde a observat multe cu ochii de migdale. Bună soartă trebuie să aibă ziaristii în Japonia, când se pot preta și la ast-fel de sporturi.

— **O nouă tradare în Franța.** Când au eșit în publicitate primele vești despre afacerea de spionaj *Fragola*, aparatul de desmintire s'a pus în acțiune, încercând mai întâiu să desmintească toate câte s'au publicat referitor la noua tradare, ear după aceea niusind să prezente întreaga afacere ca neînsemnată. Conform știrilor sosite din Paris, cercetarea pornită a scos lucruri triste la iveală. S'a constatat, că toate planurile portului *Toulon* au fost tradate mai multor puteri; spre acest scop au fost copiate planurile încă la 1894, ear planurile forturilor *Brest* și *Cherbourg* lipsesc cu desăvîrșire. O telegramă din *Cherbourg* vestește, că în fabrica pentru construirea vaselor submarine au fost aflate sub o scară planurile secrete ale construirii vaselor submarine.

— **Socialist deținut.** În noaptea de 18 spre 19 c. n. a fost prins în hotarul (la pădure) comunei Roșia din Bihor un individ cam de 35 ani, cu numele Partos Arnold, afirmative din comitatul Komárom. Încă prin Ianuarie fusese acesta curentat pentru turburări socialiste(?), puse la cale contra preoțimii și învățătorimii indeosebi, și d'atunci într'una a fost „găzduit“ pe la căpeteniile resvrățiților preținși socialiști din Roșia. Persecutatul apostol al „sfînteii“ social-democrației d'abia acum a putut fi prins, după ce mai făcuse și alte isprăvuri în Roșia. A ținut adecă noaptea adunări secrete cu căpeteniile socialiștilor; de pela pădure, dela niște păstori a furat merindea, unei femei bătrâne și s'erace i-a furat (în schimbul găzduirii) 30 coroane „altruistul“

apostol; pe o altă femeie a bătut-o mai luându-i cu de-a sila și un mălai. Nu înzedar se estinde pădurea Bakony până și în comitatul Komárom: prin fapte și confirmă „apostolul“ originea. În dimineața zilei de 19 c. n. a fost apoi escortat de o patrulă de gendarmi, sosiți anume spre a-l prinde și mi l-au luat pe sfântul per pedes spre Beiuș, — nu însă pe drumul obicinuit peste Căbești, — unde de curînd întreaga antistie comunală a demisionat din cauza turburărilor socialiste. Așa un cap, ca a lui Partos Arnold, va fi și meritând premiul de 400, ce s'a pus pe el.

— **Nenorocire.** Automobilul archiducelui *Iosif August* erî dup' amez a răsturnat o femeie pe József körut în Budapesta. Nenorocirea s'a întîmplat în colț de stradă, pe care voia s'o traverseze un bărbat cu nevastă-sa. Chasseurul a dat signal, dar femeia nu l'a auzit. În momentul următor s'a întîmplat nenorocirea. A opri ori a da înlăturî automobilului nu mai era posibil și așa a resturnat pe nefericita femeie. Archiducele s'a dat imediat jos și ridicînd cu ajutorul bărbatului și a unui polițist femeia leșinată de la pămînt, a pus-o în automobil, mînînd la spitalul Rokus. Aci, archiducele s'a dus singur în cancelaria spitalului adresându-se către medic:

Am adus o bolnavă. A fost călcată biata de automobilul meu.

A declarat apoi că va suporta cheltuelile spitalului. Mai târziu încă s'a interesat de soartea femeii, care e nevasta unui zugrav. Medicii au constatat sguđuire de creer.

— **Congresul medicilor comunali.** Medicii cercuali și comunali au ținut congres regnicolar a doua zi de Rusaliile catolice în Budapesta. Congresul a urmărit două scopuri, unul: chibzuire asupra îmbunătățirii stării lor materiale, ea în urmă să și formuleze dorințele și să le prezente în formă de memorandum guvernului, altul: să se înființeze reuniunea regnicolară a medicilor cercuali și comunali. S'au prezentat la congres peste 500 medici din toate părțile țării. S'au votat apoi următoarele rezoluții: 1) Congresul așteaptă îmbunătățirea stării materiale a medicilor cercuali și comunali dela statificarea salubrității publice 2) și până se va face aceasta congresul să roage guvernul să prezente Dietei un proiect de lege care să asigure minimalul dorințelor lor: a) 1600 cor. salar minimal b) patru cuincuenale de câte 200 cor. c) asemnarea salarelor la perceptoratele de dare competente d) cuartir în natură ori într'o sumă de bani coresponzătoare e) regularea pensiei și a onorarelor medicale. S'a decretat apoi reuniunea de înființată și s'a și constituit sub presiului provisor al baronului *Solymosi* deputat dietal.

— **Nefericire la o alergare de cal.** Se anunță din Kașovia: La alegerea de cal de erî, locotenentul *Folberth* voind să sară cu calul obstacolul, a căzut cu capul înainte, rupendu-și osul grumazului. Calul lovind cu copita pe stăpân a fugit mai departe, ear nefericitul locotenent a murit pe loc.

— **Radiul și căldura pămîntului.** Din Londra se vestește, că profesorul de universitate *Rutherford* a ținut o conferență la academie asupra radiului. Rutherford afirmă, că căldura pămîntului provine dela radiu, care probabil este în mare cantitate grămădit în interiorul pămîntului.

După aceste probabil, că pămîntul va trăi mult mai mult decât cum savanții pîn'acum. Și în soare se află radiu în cantitate enormă, dela care provine caloarea solară așa că, luând toate astea în considerare, toată concepția noastră de pîn'acum cu privire la durabilitatea vieții orănice a lumii se schimbă că totui.

— **Contra anarhiștilor.** Ziarul din Paris „*Matin*“ publică știrea sesațională, că guvernul rus la 4 Martie a. c. a trimis guvernelor europene un proiect pentru luarea de măsuri comune în contra anarhiștilor internaționali. Forma proiectului este surprinzătoare, oare-ce prin acesta li-s'ar impune datorința teritorilor de a extrada pe ori-ce anarhist poliț proprie. „*Matin*“ spune și aceea, că pîn'acu

acel proiect a fost scris din partea Germaniei, Austriei, Turciei, Daniei, Svediei, României, Bulgariei, Serbiei, și Elveției fără să fi avisat parlamentele. Franca și Anglia însă a refuzat subscrierea, de oare-ce susțin că prin această convențiune este flagrat dreptul de refugiu al culpabililor politici.

— **Invitare.** Elevii școalelor populare ortom. din Arad sub conducerea învățătorilor și cu concursul Secțiunii meseriașilor români deia „Asociațiunea națională aradană“ arangează Lună 17 Maiu st. v. (a doua zi de Rusaliu) a. c. în pădurea mare (csälla) maial în favorul „Reparării bisericii“ par. catedrală la care vî invită cu onoare *Comitetul arangiator*. Programul: 1. Dimineața la 7 ore eșire festivă la pădure din curtea bisericii. 2. În pădure se vor arangia jocuri gimnastice cu școlarii. 3. Prânz comun pentru școlarii. 4. La 2 ore începerea jocului în două coloane separate pentru inteligentă și țeran, care va dura până seara târziu. 5. La 7 ore seara reîntorcerea școlarii în oraș. În cas de timp nefavorabil serbarea școlarii se va amâna și se va înlocui cu o excursiune didactică ce vom anunța-o la timpul sîu, ear maialul se va ținea în aceeași zi în „Casa Națională“ pentru țeran după amiază la 2—7 ore, ear pentru inteligentă la 8 ore. Prețul de intrare pentru inteligentă 1 coroană, pentru țeran 60 fil.

Suprasolviri se primesc cu mulțumită la adresa epitropiei parohiale și se vor cvita pe cale ziaristică.

— **Vindecarea boalelor.** Din 8 și până în 24 Maiu a. c. am folosit scaldă de cură „*Felix*“ în apropierea Orăzii-mari. În restimpul acela am vîzut: bărbați, muieri, copii mici și mari neputincioși aduși pe brațe și băgați în scaldă, cari după regulata folosire a acelei cure la 6—7 zile au început a umbla ei pe picioarele lor, fără ajutorul altora. Cred că vor fi mulți dintre onorații cetitori, cari vor trage la îndoială afirmațiunea aceasta și vor întreba ce scaldă poate fi aceasta? căroro le răspund fidel următoarele:

Apa vine afară dintr'o fântână arteziană de 44 metri afundă, atât de caldă, căt numai după-ce se amestecă cu apă recită poți intra a te scaldă în ea. E sulfuroasă, — vindecătoare. Cantitatea ei, e atât de mare, căt cea superfluă care curge în riul „*Peța*“ ar putea întoarce o peatră de moară.

Scălzi sunt mai multe, pentru tot felul de oameni, bine aranjate. Chiliz pentru cartire, sunt suficiente și pentru oameni avuți și pentru săraci. Apa e tot una și aceeași în toate scălzile. Curățenia? peste tot e bună.

Nu numai eu, ci toți căți am folosit această scaldă timp mai îndelungat de 2—4 săptămâni, ne bucurasem de rezultat.

Deci, toți Români noștri, căți suferă de „reumă“ să nu cruțe speșele — care pe lângă cumpăt bun, nu se urcă — pentru restituirea sănătății, ci să folosească scaldă de cură „*Felix*“ renumită prin vindecarea multor bolnavi.

Paul Gavrilette.

— **Durere de stomac.** *Sgârciuri de stomac, catar greu de stomac*, la boale de stomac învechite și împotriva lipset de apetit, mijloc sigur. *Purgativ sigur, inerția cronică a intestinului gros, la lipsa de scaun purgativ fără dureri*, este thea întăritoare de stomac „*Centauria*“ a farmacistului *Kossuth*.

Cutia de probă 1 cor. 20 fil.
Cutia mare . . . 2 cor. — —

În contra tusei, catarului (troahnă) rălei, flegmei și iritațiunigătului este de efect eminent, pastilele de pept „*Se-*“ Prețul 1 cor. Se pot căpeta în farmacia la „*Maria Fecioară*“ a farmacistului *uth Pál*, Arad, piața Boros-Béni Nr. 15.

Petreceri.

Invitare. Sodalii industriasi Romani din Livova sub conducerea D-ului invetator din loc Iuliu Putici aranjeaza Luni a doua zi de Rusale, la 17:30 Maiu in localitatile Hotelului „Regele Ungariei” Producțiune Teatrală-Musicală la care P. T. și stimata familie cu onoare se invită. Comitetul aranjator. Prețul de intrare: Locul I. (rindul 1—2) 1 cor. 20 fil.; Locul III, (r. 3—5) 1 cor.; Locul III. (rindul 6—8) 80 fil.; Loc. de stat: 60 fil. Biletete să pot căpata înainte în ori-ce vreme la Df Iuliu Onu invetator în loa și seara la cassă. Suprasolvirile se cvitează publice.

Corul Românilor din Hunedoara spriginit de tinerimea română din comitat cu ocazia escursiunilor ce face aranjează *Concert și Producțiune* în Petroseni la 16/29 Maiu 1904 (în prima zi de Rusalii) în sala hotelului „Wagner” din Petroseni. Inceputul concertului seara la ore 7¹/₂. În prima zi de Rusalii: Corul va cânta liturgia în biserica română gr. cat. din Petroseni — fiind present I. P. S. Sa Episcopul Lugojului Dr. Vasile Hossu. A doua zi de Rusalii: Corul va cânta liturgia în biserica română gr. or. din Petroseni. Tot a doua zi de Rusalii escursiune la Surduc și Păiuș. Prețul de intrare: de persoană 2 coroane. — De familie 4 coroane.

Reuniunea română de cântări și musică din Lugoj. Din incidentul sfințirii de biserică în comuna Mramorac, (comitatul Timiș) la 16/39 Maiu (intăia zi de Rusalii) aranjează *concert* la care Vă invită cu tot respectul. Comitetul aranjator din Mramorac. Inceputul la 8 ore seara. Prețurile de intrare: I. Loc de șezut: I. 3 cor.; Loc. II. 1 cor. 60 bani. II. Loc de stat: 60 bani. Oferte marimoase să primesc cu mulțumită și să cuitează be cale publică. Venitul destinat fondului bisericeii gr. or. române din Mramorac.

Apel. Onoratul public, care voiește a participa la sfințirea bisericeii noastre la 16/29 Maiu 1904 prima zi de Rusalii, binevoiească în interesul său propriu, a se insinua cât mai îngrabă pentru banchet, concert, lăcuință și trăsura dela gară.

Actul sfințirii se servește prin Prea Sfințitul Domn Episcop.

Ceremoniile liturgice le va executa corul renumit alui Vidu.

După amiaz la 1¹/₂ oră se va da banchet, seara la 8 ore va da corul lui Vidu concert.

În numele comitet. par. și a comitetului aranjator.

Cu deosebită stimă

Adam Bojin,
preș.

Economie.

Arad, 25 Maiu.

O. M. K. E. Inițialele acestea înseamnă reuniunea regnicolară a comercianților, care prima zi de Rusalii și-a ținut adunarea de constituire în Budapesta. De trei ani de zile țin deja agitațiunile în presă și în adunări pentru înființarea acestei reuniuni, care acuma a luat ființă. Ideia înființării reuniunii a primit impuls întâia oară din conflictul de interese a marilor proprietari constituiți în societate agrară cu comercianții, cari se vedeau primejdiiți mai ales prin înființarea reuniunilor de consum, principalul punct din progamul agrar. Actiunea agrarilor purcedea nu-i vorbă dintr'o pornire mai nobilă: a scăpa comerțul din monopolul ovreilor, cari sărăcesc populația, cum însă reuniunile acestea stângenesc în adevăr ori-ce inițiativă privată, comunitatea de interese i-a strâns și pe comercianții pe toți la oaltă.

În fruntea mișcării s'a pus ovreiiul Sándor Pál deputat dietal care a și fost acum ales de președinte al reuniunii.

În discursul său ovreiiul a atacat instituțiunea de consum și ca se producă mai mult efect lă-a solidarizat și pe cele ale

catolicilor cu a naționalităților române, sârbe, slovace cari toată sunt un pericol pe corpul națiunii.

Asociațiile — a zis Sándor Pál — sunt în multe cazuri, arme primejdioase în mâinile unor tendențe politice și sociale retrograde și nu arareori în *mâinile agitațiilor naționaliste antimaghiare*. În liniște se petrece opera distrugerii și poporul, mereu mereu, devine o jucărie neputincioasă, fără voință, a asociațiilor cari urmăresc scopuri politice. *Asociația de consum creștină, cea sârbă, română și slovacă înseamnă primejdie pe corpul națiunii.*

Din nefericire noi Români avem puține asociații de consum și chiar și acelea ce le avem nu s'au putut destul de bine validita. Cu regret trebuie s'o mărturisim aceasta — deși nu suntem adversarii inițiativei private — suntem însă convingși de un lucru: *cea ce îl doare pe Sándor Pál n'ar putea fi decât în folosul nostru.*

Reuniunea s'a ocupat apoi cu diferite probleme cari interesează comerțul, într'altelile s'a pronunțat pentru *teritoriul vamal independent* și s'a accentuat necesitatea d-a se afla căile cari conduc spre piața circulației universale.

Seara s'a ținut în sala restaurantului Royal banchet, la care a participat și ministrul de comerț Hieronymi. S'au ținut mai multe toast.

Institut de bani — nou. Din Elisabetinul Timișorii primim un apel semnat de membrii direcțiunii Reuniunii de păstrare și anticipare „Coroana” formați în comitet de fondare pentru înființarea unui institut de credit și economii pe acțiuni în Timișoara-Elisabetin, sub numele „Coroana” cassă de păstrare. Capitalul social este proiectat la 100.000 cor., împărțit în 2000 bucăți de acțiuni, à 50 cor. Subscrierea acțiilor se începe cu 31 Octomvrie 1904. La subscrierea acțiilor sunt de a se plăti 10% din valoarea nominală a acțiilor notificate, adică după fie-care acție 5 cor. La 30 de zile după adunarea generală constituantă 20% eară restul capitalului de acțiuni se va solvi până la finea anului 1905.

Noul institut va primi toate activele și pasivele actualei reuniuni de păstrare și anticipare „Coroana”.

Pericolul galben din punct de vedere economic. S'a discutat în timpul din urmă în presă despre o eventuală intervenție a Chinei și s'a vorbit de pericolul galben. Economisții ne procosec triste catastrofe în urma unei invasiuni chineze. Cu deosebire invasiunea lucrătorilor chinezi ar produce reducerea considerabilă a salarelor. Lucrătorii chinezi muncesc 10—11 ore pe zi și li-se plătesc salare derisorii. Unui pantofar i-se plătește 66—88 centime. Tipografil 1 franc 10 centime, patronul însă nu e obligat, de cât să le dea hrana. Mecanicii se tocmeșc cu 11 franci pe săptămână, pe când ajutoarele lor primesc 66 centime pe zi. În fabricile de țesătorie de bum-bae lucrătorii sunt plătiți cu 45—88 centime. Când te gândești, că din lăfurile acestea lucrătorii chinezi pot să trăiască, este ușor de înțeles, că Americanii au interzis imigrarea lor. În San-Francisco însă reușiră mai înainte a monopolisa aproape toate spălătoriile de rufe.

Dare de seamă și mulțumită publică.

Din incidentul pensionării D-nei Inv. Emilia Bodrogean am întreprins o colecție pe la fostele eleve și stimatoare ale D-nei Emilia Bodrogean și la aceasta colecție au binevoit a contribui:

Di Ioan Ardelean, Livia Ciacian, cu câte 10 cor.; D-nele Dr. Adri Ispravnic, Mărioara Manuilă, cu câte 8 cor.; Surorile Moldovan 6 c. Dr. Livia Cosma, Dr. Florica Brudan, D-soara Natalia Ciorogariu cu câte 5 cor.; Rosalia Momak, Aurelia Veres, cu câte 4 cor.; Eliția Pașcă, Olga Gorică, cu câte 3 cor.; Elena Goldiș, Dani-

ția Nicorescu, Letiția Roja, Draghina Bodrogean, Misirea Tămășdan, Sida Aconi, Erminia Ciorogariu, Sofia Geran, Maria Crișan, Elena Roja, cu câte 2 cor.; Elena Mara, Maria Igr șau, Floarea Codoș, Silvia Russu Terenția Ciorogariu 1 cor.; Elena Rotar, Livia Ponta, Georgina Ciorogariu, cu câte 1 cor.; Alexandra Puta 40 fil.

De tot am incassat suma de 99 cor. 40 fil., din care sumă s'a comandat posa D-nei Emilia Bodrogean în mărime naturală cu prețul de 40 cor. o tavă de argint în preț de 50 cor. și două vase de maiolică pentru flori în suma 9 cor. 40 filerți, cari cadouri au fost predate D-nei Bodrogean. Primească și pe aceasta cale mulțumită toate și toți aceia, cari au binevoit a contribui, pentru cumpărarea acelor cadouri cari vor fi o suvenire plăcută D-nei Bodrogean.

Pecica-română, la 21 Maiu 1904.

Elena Roja,
invetatoare.

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de secretar I al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” se deschide concurs nou cu termenul de 15 Iulie 1904 st. n.

Agendele împreunate cu postul de secretar I sunt înșirate în §. 28 al statutelor Asociațiunii. În sensul acestui §. secretarul I fiind directorul cancelariei Asociațiunii și referentul cauzelor științifice — literare, concurenții vor avea să justifice atât activitatea lor științifică literară cât și praxa lor administrativă de pân'aci, și indeosebi vor avea să dovedească cualificațiune academică și cunoștința limbii române, maghiare și germâne.

Secretarul I nu va putea ocupa și alte funcțiuni.

Retribuțiunile anuale ale secretarului I sunt: salar de cor. 2400 — și bani de cuartir cos. 800. Concurenții vor avea să înainteze cererile lor la adresa comitetului central cel „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” în Sibiiu (Nagy-Szeben) etc. Morii nr. 8.

Din ședința comitetului central al „Asociațiunii pentru lit. rom. și cultura popor. român.” ținută în Sibiiu la 12 Maiu 1904.

I. Sterca Șuluf,
president.

Dr. Diaconovici,
secretar.

P. S. Suntem curiosi a ști, ce va fi îndemnat comitetul să publice acest nou concurs, de oare-ce știm că s'au prezentat două reflectanți, ambii bine cunoscuți și apreciați de publicul românesc pentru a putea îndeplini rostul din cestiuni.

Red.

INSERTIUNI ȘI RECLAME.

100 bucăți

de

Propise de școală

cunoscută peste tot locul, costă **una coroană**, pe lângă trimiterea anticipativă a prețului plus porto poștal de 30 filerți expedițiunea se face franco sub legătură în blocuri tari pentru a fi scutite contra frângerii: Dela 100—750 bucăți francarea se face pentru 72 filerți. Cu rambursă spesele de expedițiune sunt cu mult mai mari.

Biuroul de administrațiune al lui
Iugusz I és Fia.

Arad

207

A v i s.

În protocolându-se firma institutului nostru „Ciacovana” institut de credit și economii societate pe acți în Ciacova, avem onoare a aduce la cunoștință On. public, cumcă institutul nostru și-a început activitatea în Ciacova cu datul de 9 Mai 1904 st. n.

Direcțiunea.

246 1—3

Editor-proprietar: George Nichin
Redactor responsabil: Ioan Russu-Sîrbanu.

Bani

ca împrumut pe amortisație cu

4%

oferim prin Institutele de bani de primul rang din Budapesta și străinătate până la $\frac{3}{4}$ a valorii la I. și II. loc dela 15—65 ani.

Credite personale!

Preoților, ofițerilor, ofițanților de stat și privați, comercianților, industriașilor se acordă împrumuturi cu și fără garanți dela 1—15 ani culant și discret.

Convertiri de bancă la debitorii private.

MELLER LAJOS ÉS TÁRSAI

Comisie de bancă.

BUDAPEST, David-utca 15. (Firma improtocolată.)

Acord grabnic

Împrumuturi hipotecare de bani

pe bunuri cu 4% și 4 $\frac{1}{2}$ %, pe case din Arad-centru cu 4 $\frac{1}{2}$ —4 $\frac{3}{4}$ % pe lângă o amortisație de 10, 15, 20, 25, 30, 35, 40 și 50 ani în condițiuni favorabile până la cea mai înaltă valoare posibilă.

Convertitez împrumuturi vechi.

La dorința anticipez spesele pentru intabulațiune.

Sub durată unei operațiuni de 10 ani am dovedit că sunt capabil să reglez și cele mai combinate afaceri și să satisfac pretensiunile cele mai scrupuloase. Să nu întrelese deci nici un proprietar ocaziunea de a profita de referințele actuale favorabile de bani la ușurarea poverii de interese (camete).

Cu plăcere servesc cu deslușiri în biroul meu din:

ARAD, Boros-Béni-tér 22 szám.

în birourile mele filiale: 215

Bichis-Ciaba Berényi-ut și Măcău (Makó) Aradi-utca.

Institutul de acordare de împrumuturi
pe imobile și credit fonciar al lui

Szücs F. Vilmos.

CAFENEAUA DE ELITĂ.

Asztalos Sándor-utca.

Azi celebrul și cel mai destoinic umorist
PAUL JACK ca Funkelstein
dă o mare reprezentație

PAUL JACK

ca parodist de teatru.

PAUL JACK, ca veteran.

PAUL JACK,

... cele mai proaspete noutăți din Arad. ...

SURORILE DJELMA.

balerine maghiare italiene, franceze și r

MICZI MILLA,

cântăreață-chasonette.

BÉKEFY JOLÁN,

excentrique

FENYVESI MATILD, cântăreață magh.

TAMÁSY JÓZSEF,

228

cântăreț maghiar.

INCEPUTUL LA 8 ORE.

Cu stimă: **DIRECȚIUNEA.**

Casa de modă p. dame și bărbați

KOPETKO KÁROLY jun.

ARAD, Templom utca, palatul minorităților.

Recomand binevoitoarei atențiuni a M. O. preoțimii depositul meu bogat asortat cu postavuri pentru reverenți, la care acestea se pot căpăta pentru preț echitabil cum n'a mai fost și în calitatea cea mai bună.

Casa de modă pentru dame și bărbați a lui

KOPETKO KAROLY jun. 142

ARAD, Templom utca, palatul minorităților.

Apărare contra arșiței soarelui!

Avem onoare a vă recomanda cu sosirea sezonului de vară

Rolurile de fereastră americane

construcția cea mai bună.

Aceste roluri, care sunt construite din lenngradl calitatea cea mai escelentă,

sunt provăzute cu mecanism automobil

sunt foarte durabile și se opresc la ori-ce înălțime.

Prețurile după mărimea ferestrelor 3-60, 5.— cor. și mai sus.

Mai departe

asortiment bogat în cămăși de turiști de vară,

pălării de paie, umbrele p. bărbați și femei.

pentru prețuri senzațional de eftine.

La cumpărări de 10 coroane se acordă un tablou în

mărime naturală de 3 coroane 247

ZIMMERMANN és EISELE

LA „PAPAGALUL VERDE“ (Zöld papagály).

ARAD, Andrásy-tér és Weitzer János-utca sarkán.

Nou ciur de ales sãmânța

din plãci de fer aplicabile la mașini de îmblãtit

Prin fabricanții de mașini

GRAEPEL HUGO

BUDAPESTA, V. Vãczi-ut 40--46.

Cu succesul cel mai strălucit probate.

Ori-cãrui interesat îi se trimite

descrierea amănunțită și un model.

Mã învoesc sã dau pentru probã acest ciur la ori-care mașină de îmblãtit pe 14 zile, la cas cã nu convine sã o reprimesc.

240

Biuroul de arhitecturã
al lui

BIRÓ.ERNÓ, arhitect

— ARAD, Eötvös-utca 17 —

Pregãtește ori-ce fel de planuri
și acceptază tot felul de lucru apar-
ținãtor în sfera arhitecturii mai

217

înalte.

În binevoitoarea atențiune a publicului din provincie

Hotel Nádor

ARAD, Andrassy-tér Nr. 4.

Odaï curate și arangiate din nou dela 1-60 cor. În sus

Serviciu prompt și ireproșabil.

218

TÖRÖK MÁRTON

proprietarul hotelului.

Pravãlia:

Andrassy-tér 13.

Palatul minoritilor.

Nr. telefonului 333.

La șeasa expoziții distins cu premiul I.

Kohn József

ARAD.

Atelierul fabricii:

Batthyány-utca 32

Casa proprie.

Nr. telefonului 321.

La șeasa expoziții distins cu premi

Tinicher de reliefuri de cine și ornamentică pentru edificii.

INTREPRINDERE p. CONSTRUIRE DE CANALURI, APADUCTE, ODAI p. BAI și INSTALARE de CUPTOARE p. INCALZIT cu GAZ

Fabricare de mărfuri de metal.

Institutul de galvanisare electro-chemică, de obducțiune galvano-plastică
cu argint, nickel, cupru (aramă) și de cizelare metalurgică

Fabricare de dulapuri pentru gheață p. scopuri de economie domestică, de macelării, conditorii și industriale.

Construcție proprie de dulapuri pentru gheață de sticlă.

și de dulapuri descompozibile pentru gheață captușite cu cine tare, cari și cu puțină gheață sunt în stare a păstra un grad maximal de răce
Mare deposit de tot felul de articoli pentru economie domestică și pentru culine și de vase de fer, de tinichea și emailate, de lãmpi de mãmã
pendente. Cãzi pentru bai, cãzi pentru cepi, dușuri, atât pentru economie de casã cât și pentru stabilimente de bai.